Vapaa Sivistystyö ry
FRITT BILDNINGSARBETE RF
FINNISH ADULT EDUCATION ASSOCIATION

EDUSKUNNAN HALLINTOVALIOKUNTA

Asia: Vapaa Sivistystyö ry:n lausunto HE 208/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistämisestä ja siihen liittyviksi laeiksi 7.2.2023

Vapaa Sivistystyö ry (tässä: VST ry) kiittää mahdollisuudesta lausua Hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistämisestä ja siihen liittyviksi laeiksi (tässä: esitys).

Hallituksen esityksessä (tässä: esitys) pyritään nopeuttamaan ja tehostamaan maahanmuuttajien kotoutumista ja työllistymistä parantamalla ohjauksen ja neuvonnan saatavuutta, nopeuttamalla palveluihin pääsyä, tavoittamalla maahanmuuttajia palveluihin nykyistä kattavammin maahanmuuton alkuvaiheessa sekä kehittämällä kotoutumisen alkuvaiheen palveluita kokonaisvaltaisesti.

Samalla lyhennettäisiin kotoutumissuunnitelman voimassaolon enimmäisaikaa ja tehostettaisiin jatko-ohjausta työelämään tai yleisiin työllisyys- tai koulutuspalveluihin. Esityksellä lisättäisiin kotoutumissuunnitelmien tavoitteellisuutta ja vahvistettaisiin kotoutumisen edistämisen työelämälähtöisyyttä.

VST ry näkee lähtökohtaisesti myönteisenä asiana kotoutumisen alkuvaiheen palveluiden kokonaisvaltaista jäntevöitymistä kunnan ja kolmannen sektorin kumppanuuden avulla. Kun TE-palvelut siirtyvät kuntiin vuonna 2024 on tärkeätä yhtenäistää TE-palveluiden saavutettavuutta ja yhdenvertaisuutta. Tärkeä asia on myös ruotsinkielistä kototutumista edistävät toimet kaksikielisten kuntien ja alueiden kohdalla. Nopeat alkuvaiheen palvelut ovat tärkeitä kohderyhmien kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin, yhdenvertaisuuden ja osallisuuden kannalta ennaltaehkäiseviä toimintoja, jotka luovat edellytyksiä eheälle ja vuorovaikutteiselle kotoutumiselle – tässä paikallisten kotoutumispalvelujen käytännöt vaihtelevat alueilla.

VST ry katsoo, että esitetty kotoutumisohjelman kahden vuoden enimmäiskesto ei ole riittävä kaikille kotoutujille. VST ry:n mielestä kotoutumissuunnitelman enimmäiskestoa ei tulisi lähtökohtaisesti lyhentää vuodella. Kotoutumiskoulutuksen kielitaitotavoitteeksi on asetettu nykyisen mukaisesti B1.1. Korkea kielitaitotasovaatimus ja kotoutumissuunnitelman enimmäiskeston lyhentäminen samassa esityksessä, tekee tavoitteista epärealistisia. Kotoutumissuunnitelman enimmäiskeston lyhentäminen heikentää mahdollisuuksia osallistua vapaan sivistystyön järjestämään kotoutumiskoulutukseen ja kielikoulutukseen.

Eduskunnan tarkastusvaliokunta on edellyttänyt järjestöjen ja vapaan sivistystyön osuuden kasvattamista kotoutumisen edistämisessä. Käsiteltävänä oleva esitys päinvastoin vähentää vapaan sivistystyön osuutta, koska kotoutumisaika lyhenee ja omaehtoiseen koulutukseen

osallistumisen vaikeutuu. KARVI:n lukutaitokoulutuksia arvioivassa raportissa on huomiona: Koulutukseen pääsyä määrittää koulutustarpeen sijasta Suomessa vietetty aika sekä oleskelu- ja työmarkkinastatus. Suosituksissa todetaan: ” Lainsäädäntöä ja toimintamalleja tulee muuttaa siten, että esteet koulutukseen pääsylle saadaan puretuiksi. Täysimittainen valtionosuusrahoitus tulee laajentaa koskemaan kaikkia lukutaitokoulutusta tarvitsevia, myös pidempään Suomessa olleita tai oleskelulupaa odottavia.” (KARVI 27:2022 Aikuisena luku- ja kirjoitustaitoa oppimassa. Arviointi maahanmuuttajien lukutaitokoulutuksesta.)

VST ry pitää muutoksia lakiin vapaasta sivistystyöstä osana esitettyä säädöskokonaisuutta muiden säädösten muuttamisen vuoksi välttämättöminä. Esityksen mukaan vapaana sivistystyönä järjestettävät koulutukset olisivat maksuttomia kotoutumissuunnitelman voimassaoloaikana ja vuoden sen jälkeen. Tänä aikana oppilaitos saisi kyseisiin koulutuksiin 100% rahoituksen. Tällä esityksellä pyritään huolehtimaan siitä, että vapaan sivistystyön oppilaitosten mahdollisuudet tarjota maksutonta koulutusta eivät merkittävästi heikkenisi hallituksen esitysluonnokseen liittyvän kotoutumisajan enimmäiskeston lyhenemisestä. Esitys on sinällään kannatettava, jotta järjestämisedellytykset eivät kotoutumislain muutoksen vuoksi merkittävästi heikkenisi vapaan sivistystyön oppilaitoksissa.

VST ry:n mukaan esitys ei lisää niiden henkilöiden, joilla ei ole voimassa olevaa kotoutumissuunnitelmaa, mahdollisuuksia osallistua opintoihin maksutta aiempaan verrattuna. Tilanne on korjattava, jotta eduskunnan edellyttämiin tavoitteisiin kotoutumisen kehittämisestä päästään. Sekä kotoutujien että niiden henkilöiden, joille ei jostain syystä ole laadittu kotoutumissuunnitelmaa tai sen kesto on päättynyt, tulee voida osallistua vapaan sivistystyön kotoutumista tukeviin opintoihin ja kielikoulutukseen maksutta 100 % valtionosuusrahoituksella. Kielikoulutukseen ja kotoutumista edistäviin opintoihin on voitava osallistua joustavasti.

Vapaan sivistystyön lainsäädäntöä tulee kehittää ja koulutuksen rahoitusta vahvistaa. Opintojen maksuttomuuden kytkeminen kotoutumissuunnitelmaan on ongelmallista. Esitämme, että käynnistetään toimet vapaan sivistystyön lain muuttamisesta siten, että opintojen maksuttomuuden ja kotoutumissuunnitelman välinen kytkös poistetaan. Mahdollisuutta tarjota maksuttomia opintoja ei tule sitoa ajallisesti kotoutumissuunnitelman kestoon. Samanaikaisesti oppilaitosten rahoitusta tulee lisätä siten, että kieli- ja kotoutumista tukevia opintoja voidaan tarjota maksuttomasti myös niille henkilöille, joille ei ole laadittu kotoutumissuunnitelmaa tai sen kesto on päättynyt.

Helsingissä 7.2.2022

VST ry:n hallituksen pста

Björn Wallén, puheenjohtaja